

אם אינן מכירין פרק שני ראש השנה כד.

עין משפט נר מצוה

יב א ב מיי פ"ג מהל' קידוש החודש הלכה ה'
ג' א מיי ע"ג מהלכה ה'
יד ד ה ו מיי ע"ג מהלכה ה':

ז א מיי פ"ג מהלכות ע"ג הלכה י"א סנה לאוין כב טור י"ד סי' קמ"א: מ"ז ח מיי פ"ו מהלכות ע"ג המצוה הלכה י' טור ושע"י י"ד סי' קמ"א ע"פ פ' מ:

מוסף רש"י

אחד אומר גבוה ב' מדרגות. גבי עדות המטה מילא שהיו צודקין אולם מנה היטה גבוה מן הקרקע למטה עיני נאמד כשיפולו על קרקע מדרגתו. מלמד בבק (שבועות ח"ח) כ"ג לא נראה בזמנו ביום ה' הוא דמולדו ביום ה' הוא לאין מדע לזנה פסולת מנה יום ומתה ועש"ג: מלקים (סנהדרין י"ג) שכבר קדשוהו שמיים. ז"ל שקבלהו ממתול (שם). פלימו אומר בזמנו אין מקדשין אותו. שאלו נרין לעשות חיוק לזכר שהיו נזופים בא' (שם). הכזה ראיא או ביה. כדי לזקוק אם יהיו דבניהם סמוכים (ע"ז מ"ג). נשעת מולד לזנה אינה נראית כי אם מעט ואינה נכרת (מנחות כ"ג). שאפשר לעשות כמותו. ממש כון שמעין של מטה, ופלג ואלו ויחל ומורה, אבל שמעין של מטה שאל אפשר לעשות כמותו ממש אלף לזכר דומתן מותר (ע"ז מ"ג). ב"ר חביתא היכל. הלכה כדמיה ורובו ורובו וישעור מזה פתחיו, אבל אם נשמה נתקלת מותר (שם וע"ז מנחות כ"ח). אכסדרה. אין לה מחילה ביעות וכן אולם (מנחות שם). תבנית אולם. שהיה רחבו עשרים ונבחו לרעשים כלאמתיך בשמחתא קמייתא דערוני (שם). אבל עושה. המערה (שם).

גירי קא משרייא. כלזנה אין לחוש אם רואה פגימת הקשת לאין קשת אלא זיוס ולא כלזנה כשרגא צניעהרל ולא אמרי עובדיה גירי קא משרייא: **תנ"י** חרא לצפונה דבריו קיימין. קשה לי דדריש ר' יוחנן לעיל (דף ק"ג ע"ב). עושה שלום בזמנו מעולם לא ראתה חמה פגימתה של לזנה וכשהלזנה לעלמי חמה ופגימתה הלזנה צניעהרל לעולם כלפי מזרח וכו' רואה חמה פגימתה ור' אליהו זר שלמה מגורגו"ש הראשי דבשני גלגלים [הס] חמה ולזנה ויכולה להיות ראית הלזנה לפני החמה וחמה אינה רואה פגימתיה שגלגל הלזנה למטה מגלגל החמה שהוא למעלה ממנו ולחכמי המולות זה פשוט:

אבל מצטרפין לעדות. למ"ד (שבועות ק"ז ע"א): **כ"ג** כתי עדים המכחישות זו את זו זו ז' ז' זה פני עזמה ומעידה וזו ז' זה פני עזמה ומעידה יחא דמזטרפין לעדות ממון אלל למ"ד צדדי שפדי שקרי למה לי היאך המזטרפין לזוס עדות אפילו לעדות המדע לכן דחק צונקנו לפרש אחד מהן מזטרף עם אחר שיאמר כמותו ובעדות של חדש זה איירי והא דקמני לעדות אחרת היינו כלומר דמזטרף עם אחרים דנעשה עדות אחרת והכי מפרש לה צדדיא בסוף פרק כל הנשבעין (שם דף ק"ח ע"ב). דהוה ליה חד ואין דבריו של חד במקום שנים:

בדמות שמש"י. זהילל ואולם מוקי לה ול"ג המשמין לפני צמורס: **אכסדרה תבנית אולם**. סתם אכסדרה אין זו כי אם ג' מחילות ורביעית פרוזה צמולאה כדמשמע צפ' לא יחפור (ב"ר דף ק"ה ע"ב). דקאמר עלוס דומה לאכסדרה ורוח פנויית אינה מסובבת והא דקמני אכסדרה תבנית אולם לפי שהיתה פתחו גדולה קרי ליה אכסדרה אע"פ שלל היה צמולאה דה"ל גיפופי ט"ו אמה מכאן וט"ו אמה מכאן וכדמתן צמדות (פ"ד מ"ו) ושאל לפי שהיה שם בית החליפות וכותל מפסיק צמולאה צפניס:

שפודים מקדשין אותו שנאמר וקדשתם את שנת החמישים (ו' ע"ג) שנים אתה מקדש ואי אתה מקדש חדשים א"ר יהודה אמר שמואל הלכה כר' אלעזר בר' צדוק אמר אביי אף אנן נמי תנינא: וראוהו בית דין וכל ישראל נחקרו העדים ולא הספיקו לומר מקודש עד שחשיכה הרי זה מעובר מעובר אין מקודש לא מעובר איצטריכא ליה ס"ד אמינא הואיל וראוהו בית דין וכל ישראל איפרסמא ולא ליעברוה קמ"ל: **מתני'** דמות צורות לבנה היו לו לרבן גמליאל בטבלא ובכותל בעלייתו שבהן מראה את ההדיוטות ואומר הכזה ראיא או כזה: **גמ'** ומי שרי והכתוב לא תעשון אתי ולא תעשון כדמות שמש"י אמר אביי לא אסרה תורה אלא שמשין שאפשר לעשות כמותן כדתניא ח"ל לא יעשה אדם בית תבנית היכל אכסדרה תבנית אולם חצר כנגד עזרה שלחן כנגד שלחן מנורה כנגד מנורה אבל עושה של

גירי קא משרייא. החמה הזאת חכים היא יורה להלכה בזכרין זה שיורה בקשת נותן פגימת הקשת לז' פניו: **לאן זיוס החמה לאן זיוס הגשמים**. זיוס החמה כגון זיוס חרוך של תקופת ממו חמה שוקעת לז' פני מערב לז' פני מזרח זיוס חרוך יולאת זיוס חרוך ושוקעת זיוס חרוך זהו פני חמה יולאת זיוס קלר ושוקעת זיוס קלר זהו פני מזרח ניסן ותשרי חמה יולאת בחצי מזרח ושוקעת בחצי תקופת ניסן היום והלילה שוין חמה יולאת בחצי מזרח ומהלכת חצי מזרח וכל דרוס וחצי מערב ושוקעת וזלילה סובבת למעלה מן הכיפה חצי מערב וכל פלון וחצי מזרח וזרחה ולמחרת התמיל היום להיות זורח מעט מכנגד חצי מזרח לז' פניו ושוקעת להלן מחצי מערב לז' פניו וכן כל יום ויום נמשכת מעט זין בזריחה זין בשקיעה וכשמגיע יום תקופת ממו היא זורחת בקרן מזרחית לפנות ומהלכת ג' רוחות ושוקעת בקרן פנויית מערבית ומשם ואילך הימים מתמעטין והחמה נמשכת מעט מעט צריחתה ובשקיעתה לז' דרוס וכשמגיע תקופת תשרי יולאת בחצי מזרח ושוקעת בחצי מערב והיום והלילה שוין ועוד מושכת והולכת לז' דרוס עד תקופת טבת ואותו היום יולאת בקרן מזרחית דרומית ושוקעת בקרן דרומית מערבית ומשם ואילך נמשכת לחסוריה לז' פניו לזריחתה מרצה הילוכה לז' פניו מעט ושוקעת וכן תמיד עד תקופת ניסן שיולאת בחצי מזרח ושוקעת בחצי מערב. נמצאת זיוס החמה מהלכת רוב רוח מערבית לפני שקיעתה ופעמים כולה וכל ימות הגשמים אינה מהלכת אלא מיעוט מערב ופעמים שאינה נכנסת זו אלא דבר מועט והלזנה לעולם צמידושה בקרן מערבית דרומית הלכן זיוס הגשמים שאין החמה נכנסת למערב אלא בשקיעתה הלזנה קודמת לתוך המערב נמצאת לזנה כלפון וזיוס החמה הלזנה צמערב הכזה היא קודמת הלזנה צרוב החדשים לז' פניו נמצאת לזנה צדרוס: **אלל מזטרפין לעדות אחרת** אחד מהן מזטרף עם עד אחר שיאמר כמותו: **ראינוהו נמים**. מוך נער או מעין ראינו דמותה של לזנה: **נעמים**. יום המעונן היה וראינוהו מאלרה דק עניו של עז: **ועש"י**. קדיליה דק"ע: **כל הכי חו וואינו** צממיה. מאחר שראוהו למה לא יעידו וכי לעולם הם כריכים לראותו: **מועטנו**. כדי להעיד עליו: **כוביטא דעינא**. עיגול של עז לז' פניו: **מתני'** ח' ראש צ"ד אומר מקודש כו': **גמ'** מקראי קדש. תרי זיוסני משמע: ר' אלעזר זר' דזוק אומר כו': **בזמנו אין מקדשין אופו**. שאינו

צריך חיוק: **מעובר אין**. דמשמע משחשיכה נעצר: **אלל מקודש לא**. קמני הכי זה מתקדש למחר: **מעובר איצטריכא ליה**. כלומר לעולם למחר זעי קידוש והאי דלא תנייה משום דאיצטריכא לאשמעינן מעובר: **דהואיל וזמנו לראוהו**. סד"ל לא ליעברוה ואי תנא הכי זה מתקדש למחר הוה אמינא לעולם מיומא קמא מתקנין מועדומיה: **מתני'** דמות זכור לזנה: **גמ'** לא תעשון אתי. זכרות העומדים אתי:

רוח חמה פגימתה של לזנה וכשהלזנה לעלמי חמה ופגימתה הלזנה צניעהרל לעולם כלפי מזרח וכו' רואה חמה פגימתה ור' אליהו זר שלמה מגורגו"ש הראשי דבשני גלגלים [הס] חמה ולזנה ויכולה להיות ראית הלזנה לפני החמה וחמה אינה רואה פגימתיה שגלגל הלזנה למטה מגלגל החמה שהוא למעלה ממנו ולחכמי המולות זה פשוט:

רוח חמה פגימתה של לזנה וכשהלזנה לעלמי חמה ופגימתה הלזנה צניעהרל לעולם כלפי מזרח וכו' רואה חמה פגימתה ור' אליהו זר שלמה מגורגו"ש הראשי דבשני גלגלים [הס] חמה ולזנה ויכולה להיות ראית הלזנה לפני החמה וחמה אינה רואה פגימתיה שגלגל הלזנה למטה מגלגל החמה שהוא למעלה ממנו ולחכמי המולות זה פשוט:

רוח חמה פגימתה של לזנה וכשהלזנה לעלמי חמה ופגימתה הלזנה צניעהרל לעולם כלפי מזרח וכו' רואה חמה פגימתה ור' אליהו זר שלמה מגורגו"ש הראשי דבשני גלגלים [הס] חמה ולזנה ויכולה להיות ראית הלזנה לפני החמה וחמה אינה רואה פגימתיה שגלגל הלזנה למטה מגלגל החמה שהוא למעלה ממנו ולחכמי המולות זה פשוט:

- (א) [מספחה פ"א ע"ג] (ב) [שם שבועות ח"ח] (ג) [ג' הערוך ט"מ] פירוש חמיה של עין שהיה דומה ללזנה; (ד) [סנהדרין י"ג ע"ג] כדמיה ורובו וישעור מזה פתחיו, אבל אם נשמה נתקלת מותר (שם וע"ז מנחות כ"ח). (ה) [לעיל ח"ח] (ו) [קמ"א כ"ג ע"ג] (ז) [מנחות ח"ח] (ח) [מנחות ח"ח] (ט) [מנחות ח"ח]

תורה אור השלם

1. ודבר משה את מעדי ה' אלא בני ישראל: 2. דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם מועדי ה' אשר תקראו אתם מקראי קדש אלה הם מועדי: ויקרא כ"ב 3. וקדשתם את שנת החמישים שנה וקראתם ה'רוך בארץ לכל ישביה יובל הוא תהיה לכם ושבבתם איש אל אחרתו ואיש אל משפחתו תקשה: ויקרא כ"ב 4. לא תעשוש איתי אלהי בקפ ואליהו ודב לא תעשוש לכם: שמות כ"ב ט

הגהות מהר"י לנדא

[א] גמ' מה אמה מקדש כ"ל:

לעני רש"י

קדיליה [לזכרונתא]. פ"ס.

רבינו חננאל

המולות מורים בחצים. חנה היא לצפונה דבריו קיימין. לדרומה לא אמר כלום. ותניא איפכא. ופרקינן לא קשיא כאן בימות החמה כאן בימות הגשמים. פ"ר. דרך השמש ביום מהלך צדו, וסובב בצפון בלילה, שאמר הולך אל דרום וסובב אל צפון. וגרסינן בעירובין פרק י"ב ע"ב מברין את הערים, כיצד חמה יוצאה ביום ארוך ושוקעת ביום ארוך, וזו פני צפון. חמה יוצאה ביום קצר ושוקעת ביום קצר, והו פני דרום. בתקופת ניסן ובתקופת תשרי חמה יוצאה בחצי מזרח ושוקעת בחצי מערב. שמיעין מיה כי מתקופת טבת עד תקופת תמו, חמה מהלכת בצפון מקרן מזרחית (צפונית) [דרומית] ולכפי (מזרחית) [מערבית] דרומית. ולעולם היא הלכה החדשה ראיא אלא אתר שקיעת החמה, וכשעולה כלפי דרום אחר החמה צפונה. וזו היא דתני לעצמה דבריו קיימין. מתקופת תמו עד תקופת טבת, חזרת החמה ויולה והולכת מרח (דרומית) [מזרחית צפונית] כלפי

רוח חמה פגימתה של לזנה וכשהלזנה לעלמי חמה ופגימתה הלזנה צניעהרל לעולם כלפי מזרח וכו' רואה חמה פגימתה ור' אליהו זר שלמה מגורגו"ש הראשי דבשני גלגלים [הס] חמה ולזנה ויכולה להיות ראית הלזנה לפני החמה וחמה אינה רואה פגימתיה שגלגל הלזנה למטה מגלגל החמה שהוא למעלה ממנו ולחכמי המולות זה פשוט: